

Lex Ukrajina se skládá ze **3 norem** na pomoc uprchlíkům z Ukrajiny:

- **Zákon navržený MV upravuje přidělování dočasné ochrany, právní status uprchlíků a přístup ke zdravotní péči,**
- **zákon navržený MPSV zaměstnávání, sociální zabezpečení a dětské skupiny,**
- **zákon navržený MŠMT přístup ke vzdělávání.**

- **jsou přijaty na dobu jednoho roku**
- **pozbydou účinnosti 31. 3. 2023**

Dočasná ochrana

- Okruh cizinců, na něž se dočasná ochrana vztahuje:
 - **občané Ukrajiny**, kteří pobývali na Ukrajině před 24. únorem a poté zemi opustili či kteří 24. února oprávněně pobývali v ČR na základě bezvízového styku nebo krátkodobého víza
 - **osoby bez státní příslušnosti a držitelé mezinárodní ochrany na Ukrajině**, kteří pobývali na Ukrajině před 24. únorem a poté zemi opustili
 - **rodinní příslušníci výše zmíněných skupin**, kteří spolu s nimi před 24. únorem pobývali na Ukrajině. Na rodinné příslušníky se pohlíží striktní perspektivou českého cizineckého práva. Nevztahuje se tedy například na nesezdané páry, nýbrž pouze manžele, registrované partnery, nezletilé děti a příbuzné na péči a žijící v rodině.
 - česká úprava rozšiřuje tento okruh o **cizince s trvalým pobytem na Ukrajině, kteří nemohou vycestovat do země původu** (či předchozího trvalého pobytu u osob bez státní příslušnosti), z důvodu hrozby skutečného nebezpečí podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.
- **Dočasná ochrana bude trvat jeden rok**, a může být automaticky prodloužena nejdéle o jeden rok. Další prodloužení bude podléhat dalšímu rozhodnutí Rady.
- **O dočasnou ochrany je možné požádat v jakékoliv zemi EU (kromě Dánska), ale výhody z ní plynoucí je možné čerpat pouze v zemi, která ji udělila.** Vydané vízum bude cizince opravňovat k cestování po celém schengenském prostoru stejně jako u bezvízového styku během 90 dní ze 180. Vstup na trh práce a další výhody v jiných zemích EU jsou upraveny legislativou jednotlivých zemí. V České republice cizinci, jimž byla dočasná ochrana udělena v jiném členském státě, volný vstup na trh práce mít nebudou.
- **Přechod na jiné pobytové oprávnění kromě sloučení rodiny není možný.**

Řízení o udělení dočasné ochrany a postavení držitelů

- Dočasnou ochranu bude udělovat Ministerstvo vnitra (OAMP) nebo Policie ČR (cizinecká policie).
- V rámci zákona o pobytu cizinců (který se aplikuje ve věcech, které neupravuje zákon o dočasné ochraně) se na institut dočasné ochrany pohlíží jako na vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění.
- Ministerstvo a Policie jsou oprávněni stanovit místo podání žádosti, aby šlo předcházet lokálnímu zahlcení.
- **Žádost je nepřijatelná, pokud ji cizinec podal již v jiném členském státě EU, není podána osobně nebo je podána neoprávněnou osobou.** Od nutnosti osobního podání žádosti je možné kvůli důvodům zvláštního zřetele upustit. V případě nepřijatelnosti žádosti je cizinci sdělen důvod, zákon nestanovuje povinnost písemného vyrozumění a vylučuje soudní přezkum (není činěno rozhodnutí).
- K podání žádosti o udělení dočasné ochrany se předkládá tiskopis (je možné jej předem vyplnit online), cestovní doklad, pokud jím žadatel disponuje, a

fotografie (na vyžádání, MV i PČR mohou pořídit fotografii). Pokud osoba nemá platný cestovní doklad, vydá se jí bezplatně nový (pokud to kapacita úředního místa dovolí).

- **Dočasná ochrana bude cizinci vyznačována vízovým štítkem do cestovního dokladu.** Pokud štítek nemůže být vydán na místě, udělení víza bude zaznamenáno do cestovního dokladu nebo mimo něj razítkem či ručně. V případě, že žádosti nebude možné na místě vyhovět, cizinci bude vydáno osvědčení o podání žádosti.
- Držitelům dočasné ochrany nebudou přidělována rodná čísla.
- Uprchlíci z Ukrajiny mají povinnost hlásit místo pobytu v ČR, mohou za tím účelem využít interaktivní formulář na webu MV.
-

Zdravotní pojištění

- **Uprchlíci z Ukrajiny (držitelé dočasné ochrany) jsou již ode dne vstupu na území ČR pojištěnci veřejného zdravotního pojištění** (pokud jim oprávnění k pobytu bude vydáno do 30 dní od vstupu, v opačném případě jsou pojištěnci 30 dní před vydáním).
- **Přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění se vztahuje i na děti rodičů z Ukrajiny narozené na území ČR po 24. 2.** (po dobu maximálně 60 dnů či než dojde k vyřízení dočasné ochrany).
- **Zákon se vztahuje retroaktivně i na ty, kterým byly zdravotní služby poskytnuty před přijetím tohoto zákona.**

Trh práce

- **Uprchlíci z Ukrajiny (držitelé dočasné ochrany) budou vnímáni jako lidé s trvalým pobytem a budou mít volný vstup na trh práce.** Zaměstnavatel musí o jejich nástupu do zaměstnání pouze informovat krajskou pobočku ÚP.
- Držitelé dočasné ochrany budou moci být **podpořeni v rámci aktivní politiky zaměstnanosti** (společensky účelné pracovní místo, příspěvek na veřejně prospěšné práce, možnost uhrazení rekvalifikace a podpory při rekvalifikaci), podpora z APZ ale není nároková, záleží na rozpočtové kapitole MPSV.
- Získají **nárok na podporu v nezaměstnanosti** (ta se bude počítat zejména z průměrné mzdy, protože se nepředpokládá jejich předchozí pracovní aktivita v ČR, tj. v úvodu bude cca 5500 Kč, dále bude klesat až ke 4 tisícům Kč). Podporu v nezaměstnanosti získají, pokud splní zákonem o zaměstnanosti stanovené podmínky – prokáží a **doloží získání doby důchodového pojištění z výdělečné činnosti vykonávané na Ukrajině v délce nejméně 12 měsíců, a to v období posledních 2 let** před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání. Doba pojištění z Ukrajiny tedy bude zohledňována, pokud bude doložena.

Humanitární dávka

- **Humanitární dávka ve výši 5 000 Kč** bude plošně poskytována všem příchozím z Ukrajiny (po 24. 2. v souvislosti s ozbrojeným konfliktem).
- Pokud příjmové, sociální a majetkové poměry cizince s dočasnou ochranou neumožňují zajištění základních životních potřeb, lze mu na základě jeho žádosti poskytnout humanitární dávku opakovaně po dobu následujících max. 5 měsíců.
- **Dávku budou vyplácet Úřady práce v hotovosti či na účet vedený v ČR,** za nezletilé cizince bude jednat zákonný zástupce či osoba blízká.
- Nepříznivé majetkové a sociální poměry se mají dokládat všemi dostupnými doklady, ale **bude stačit je doložit čestným prohlášením** (v opačném případě by dle mého hrozilo významné zahlcení ÚP, prodlevy ve vyplácení, zamítání žádostí apod)
- Uprchlíci z Ukrajiny **nebudou zahrnuti do společného okruhu osob** (když lidé z ČR, u kterých bydlí, žádají např. o sociální podporu, dávky pro OZP či hmotnou nouzi

Sociální služby

- **Příchozí z Ukrajiny budou v případě jejich sociální/materiální nouze poskytovány všechny sociální služby bezplatně** (včetně těch, které se standardně hradí). Tito lidé budou muset doložit špatné majetkové a sociální poměry dostupnými doklady nebo svým čestným prohlášením (nebude to tedy paušálně a automaticky pro všechny). Tyto náklady navíc má poskytovatelům kompenzovat stát.
- Jako klienti soc. služeb musí uprchlíci z Ukrajiny splňovat podmínky dle zákona (nepříznivé sociální situace)

Práce v sociálních službách a dětských skupinách

- Příchozí z Ukrajiny budou moci **kvalifikaci potřebnou pro výkon pracovníka v sociálních službách či práci v dětských skupinách doložit čestným prohlášením** (o bezúhonnosti a dosaženém vzdělání). Do šesti měsíců by ji měli doložit řádným způsobem a čestné prohlášení bude stačit pouze pokud to nebude možné a cizinec k tomu uvede důvod (bezúhonnost se bude dokládat výpisem z trestního rejstříku za dobu pobytu v ČR).

Solidární příspěvek pro ubytovatele

- Komu je určen: Fyzické osoby bezplatně ubytovávající držitele dočasné ochrany z Ukrajiny
- Za jaké období: zatím za kalendářní měsíce **březen až červen 2022, vyplácet se bude po 11. dubnu** (kdy vstoupí v platnost nařízení, které ho upravuje) zpětně i za březen
- Výše příspěvku: **3 000 Kč za ubytovanou osobu** za kalendářní měsíc, **maximálně lze zohlednit 4 ubytované osoby, tj. 12 000 Kč**
- Podmínka poskytnutí: Ubytovaní bylo v období kalendářního měsíce poskytnuto po dobu minimálně 16 dnů po sobě jdoucích
- Způsob výplaty: Příspěvek budou vyplácet Úřady práce. Zájemce vyplní identifikační údaje (svoje + ubytovaných cizinců), adresu hostitelské nemovitosti a právní titul k jejímu legálnímu užívání (osobní vlastnictví, členství v bytovém družstvu, nájemní smlouvu apod.), dobu poskytovaného ubytování a čestně prohlásí, že cizince ubytoval důstojně a bezplatně. Ministerstvo chce do 11. dubna zřídit mobilní aplikaci pro vyřizování příspěvku, aby nedošlo k náporu na úřady.
- Příspěvek se nebude považovat za příjem pro účely dalších zákonů (o sociální podpoře či hmotné nouzi) a jde o příjem osvobozený od daně, v daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob se neuvádí

Dětské skupiny

- Dnes platí příspěvek na místo v dětské skupině jen pro pracující/studující, **po rodiči - držitelé dočasné ochrany nebude prokázání vazby na trh práce po dobu 6 měsíců (ode dne udělení ochrany) vyžadováno** (nepracujícímu rodiči to umožní úřední zařizování apod.)
- Pokud nezbytné úřední dokumenty či písemné prohlášení rodiče o svěření do péče chybí, **za rodiče může být u dětí požívajících dočasnou ochranu považována pečující osoba i pouze na základě písemného čestného prohlášení**. U prokázání zdravotní způsobilosti také postačí čestné prohlášení.
- **U firemních dětských skupin rodiče - uprchlíci z Ukrajiny nemusí být zaměstnanci dané firmy**, využije se tak případná volná kapacita ve firemních dětských skupin.
- I dětské skupiny založené během roku budou moci vstupovat do systému financování (odpadá povinnost žádat do konce ledna).

Mateřské, základní a střední školy

- Podle potřeb dítěte, žáka nebo studenta **bude možné zčásti nebo zcela nahradit po dobu nezbytně nutnou vzdělávací obsah**, bez ohledu na soulad s rámcovým vzdělávacím programem. Bude tak možné poskytovat uprchlíkům z Ukrajiny **intenzivní výuku češtiny** či pomoc se začleněním do společnosti a psychosociální podporu.
- Pro uprchlíky z Ukrajiny bude otevřen **speciální termín zápisu do mateřských a základních škol** od školního roku 2022/23, a to **od 1. června 2022 do 15. července 2022**.
- Zákon stanovuje **složitý systém umístování dětí s povinnou školní docházkou do mateřských a základních škol s ohledem na kapacity**, v jehož důsledku je možné, že ukrajinští uprchlíci budou chodit do školy v jiném kraji (pokud ředitel, zřizovatel ani krajský úřad cizince neumístí do školy, ministerstvo vybere krajský úřad a v součinnosti s ním ji určí). Situaci snad ulehčí **umožnění navýšení povoleného počtu dětí, žáků a studentů vedeného v rejstříku škol i bez nutnosti plnit hygienické požadavky na prostorové podmínky**.
- Ředitelé středních škol, konzervatoří i vyšších odborných škol mohou **přijmout a zařadit cizince i do probíhajícího 1. ročníku**.
- **Přijímací řízení na střední a vyšší odborné vzdělávání a konzervatoře:**
 - **Lhůta pro podání přihlášky** ke střednímu vzdělávání pro příští školní rok se pro uprchlíky z Ukrajiny **prodlužuje u maturitních oborů do 5. dubna a u ostatních oborů do 8. dubna 2022**.
 - Při konání přijímacího řízení **se navyšuje časový limit přijímací zkoušky o 25 % a bude možné jej skládat v českém, ukrajinském nebo anglickém jazyce podle výběru**.
 - Doklad o splnění předchozího vzdělání může být nahrazen čestným prohlášením.
- Ve třídách, skupinách nebo odděleních, v nichž se budou vzdělávat výhradně uprchlíci z Ukrajiny, budou moci působit **pedagogičtí pracovníci z Ukrajiny bez nutnosti znalosti českého jazyka**.

Pozn: OFIC. ZÁPIS DO MŠ V KOPIDLNĚ BUDE 2. 6. 2022.

Vysoké školy

- U uchazeče uprchlíka z Ukrajiny **může vysoká škola stanovit individuální podmínky přijetí ke studiu** bez povinnosti zveřejnění informací v dostatečném předstihu
- **Doklad o dosaženém vzdělání může být nahrazen čestným prohlášením**
- Rektor (resp. MV a MO u vojenských a policejních škol) může rozhodnout o **osvobození cizince od poplatků** za přihlášku ke studiu i poplatků spojených se studiem. Mohou také rozhodnout o přerušení studia, jehož doba se nebude započítávat do celkové doby přerušení. **Tato ustanovení se vztahují nejen na uprchlíky, ale všechny státní občany Ukrajiny**.
- Vysoká škola může využít prostředky z jiných než účelově určených fondů k humanitárním účelům souvisejícím se situací cizinců
- **Uprchlíci z Ukrajiny budou osvobozeni od poplatků za nostrifikace**.